

ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Д.О. Сугоняко, старший викладач

Чернігівський державний інститут економіки і управління

В умовах транзитивної економіки питання забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств по обслуговуванню туристів не втратило своєї гостроти, а навпаки, ще більше актуалізувалося. Глобалізаційні процеси, що відбуваються в сучасному світі висувають на порядок денний необхідність розвитку туристичної сфери як однієї з бюджетоутворюючих галузей. Складовою частиною туристичної індустрії виступає транспорт. Підприємства транспорту відіграють значну роль в національній економіці, тому вирішення питань економічної безпеки є запорукою їх ефективного функціонування та забезпечення високого потенціалу розвитку. Туристична галузь в останні часи набуває важливого значення, тому процеси транспортного забезпечення туристичних перевезень стають все більш актуальними.

Якісне, комфортне, безпечне і прийнятне по ціні транспортне обслуговування туристів сприяє збільшенню турпотоку, а тим самим і розвитку всіх галузей економіки пов'язаних з туризмом[1].

Дослідженням проблеми економічної безпеки в туризмі присвячено праці багатьох вітчизняних і закордонних науковців і дослідників, зокрема: М.Биржакова, С.Бистрова, О.Ільїної, А.Мацовой, В.Плиси та інш.

Теоретичні аспекти економічної безпеки транспортних підприємств окреслили О. Ареф'єва, В. Геєць, А. Капирін, В. Коба, Д. Масленников, А. Новікова, В. Персіанов, Є. Сич, Ю. Цветов, В. Шинкаренко, В. Щелкунов та інш.

Однак у вищезазначених працях не отримали достатнього висвітлення питання економічної безпеки транспортних підприємств в напрямку туристичних перевезень, які мають свою специфіку.

Підприємства туристичного транспорту в умовах подорожчання паливно-енергетичних ресурсів, зношення транспортних засобів втрачають свої конкурентоспроможні позиції і характеризуються зменшенням прибутковості діяльності, що в майбутньому може призвести до їх банкрутства. В даному випадку в розрізі підприємств різних видів транспорту по обслуговуванню туристів Чернігівського регіону необхідно чітко виявити загрози їх економічній безпеці розробити заходи щодо підвищення її рівня.

В економічній літературі під економічною безпекою підприємства розуміють зазвичай такий стан ресурсів і можливостей, який гарантує найбільш ефективне їх використання для забезпечення ефективного функціонування підприємств і запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам на їх діяльність[2]. Рівень економічної безпеки підприємств транспорту по обслуговуванню туристів залежить від того, наскільки ефективно і своєчасно розробляються і приймаються керівництвом рішення щодо уникнення або усунення існуючих наслідків впливу навколишнього середовища на їх діяльність.

Здійснення підприємствами господарської діяльності в ринкових умовах передбачає врахування певного рівня невизначеності його зовнішнього середовища тому можна припустити, що завжди існує вірогідність прийняття помилкового управлінського рішення, що приводить до економічних втрат та зменшує рівень економічної безпеки підприємства[3].

Стосовно вищезазначених підприємств головними цілями досягнення економічної безпеки їх діяльності є:

- забезпечення фінансової, бюджетної, соціальної ефективності роботи транспортних підприємств по обслуговуванню туристів;
- досягнення високої конкурентоспроможності на ринку транспортно-туристичних послуг регіону;
- зниження ступеня впливу на транспортне підприємство факторів, обумовлених загрозами його діяльності.

З метою попередження зниження рівня економічної безпеки необхідно визначити загрози ефективній діяльності транспортних підприємств в обслуговування туристів, які поділяють на зовнішні, внутрішні та форс-мажорні обставини.

Основними зовнішніми загрозами транспортного підприємства в обслуговуванні туристів можуть бути:

- неефективне регулювання і низький рівень правової культури;
- зниження інвестиційної та інноваційної активності підприємств;
- неефективність податкової системи;
- зниження обсягу фінансування державою розвитку відповідної транспортної та туристичної інфраструктури;
- тінізація і криміналізація економіки;
- нереальність (штучність) курсу національної валюти;
- високий рівень корупції;
- низький рівень доходів населення.
- невизначеність держави у сучасному геополітичному просторі;
- непричетність до інтеграційних процесів;
- обмеженість доступу до зарубіжних ринків;

- втручання міжнародних фінансових організацій у внутрішні справи держави;
- свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання (органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств-конкурентів);
- екологічні загрози, що можуть знизити попит на певні туристичні маршрути;
- вплив світових фінансових криз.

До активних факторів, що можуть формувати внутрішні загрози економічній безпеці транспортного підприємства, належать:

- результати роботи підприємства — платоспроможність, фінансова незалежність, структура й використання капіталу та прибутку;
- конкурентний стан підприємства на ринку — частка ринку, якою володіє суб'єкт господарювання; рівень застосовуваних технологій і менеджменту;
- інтелектуальні й кадрові загрози – недостатній рівень збереження та розвитку інтелектуального потенціалу підприємства та неефективне управління персоналом;
- техніко-технологічні загрози, які полягають в невідповідності якості транспортного обслуговування туристів сучасним вимогам;
- дефіцит оборотних коштів;
- неефективна система отримання актуальної і своєчасної інформації;
- недосконала система управління транспортним підприємством;
- низький рівень гнучкості послуг, що надаються.

Важливими для транспортного обслуговування туристів є форс-мажорні обставини, до яких відносяться:

- різка зміна погодних умов, що потребує коригування процесу перевезення туристів;
- різкі політичні зміни в країнах, через які проходять туристичні маршрути;
- порушення в роботі транспортної інфраструктури, викликані страйками, техногенними аваріями, карантинами тощо;

Виходячи з цього, транспортні підприємства для підвищення рівня економічної безпеки в діяльності, пов'язаній з наданням транспортних послуг туристам, повинні приділяти підвищену увагу проблемам управління ризиками та забезпеченню власної економічної безпеки, що сприятиме зменшенню збитків від інцидентів на транспорті. Головним завданням економічної безпеки підприємства є гарантування його стабільного та максимального ефективного функціонування переважно за рахунок зменшення негативного впливу вищенаведених загроз за рахунок наступних дій:

- формування необхідних корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, прав, інформації, технології та устаткування);
- загально стратегічне прогнозування та планування економічної безпеки за функціональними складовими;
- підвищення рівня кваліфікації персоналу, що обслуговує туристів;
- підвищення рівня технічного потенціалу, підприємств туристичного транспорту;
- впровадження інновацій в транспортному обслуговуванні туристів;
- побудова оптимальної організаційної структури управління даними підприємствами;
- мінімізація впливу туристичного транспорту на навколишнє середовище;
- якісна правова захищеність усіх аспектів транспортної діяльності, включаючи проходження митних процедур;
- забезпечення захисту комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи підприємств туристичного транспорту;
- страхування всіх видів ризиків, що можуть виникнути в процесі транспортного обслуговування туристів;
- стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства (організації);
- загально тактичне планування економічної безпеки за функціональними складовими;
- ефективне оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства (організації);
- здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки;
- загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки.

Тільки за умови здійснення в необхідному обсязі зазначених заходів можна буде досягти належного рівня економічної безпеки транспортного підприємства з врахуванням специфіки туристичних перевезень.

Література

1. Биржаков М.Б. Экономическая безопасность туристской отрасли: С-пб.: Герда, 2007, – 464с.
2. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства. Навчальний посібник. К.:ЦУЛ, 2009, – 252с.
3. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства. Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 239 с.

Бібліографія

Сугоняко Д.О. Фактори економічної безпеки підприємств туристичного транспорту / Д.О. Сугоняко // Система комплексної безпеки підприємництва: загальноекономічні, інформаційні, фінансові та правові аспекти, менеджмент її формування і розвитку [Текст]: Збірник матеріалів УП міжвузівської науково-практичної конференції ЧПБіП МНТУ ім. Ю.Бугая, 31 березня 2011р., за ред. канд., екон.наук, доцента Бобришевої-Шкарлет Т.О.- Чернігів: Чернігівський технологічний університет, 2011.- с.11-14.